

Sivilombudet
Postboks 3 Sentrum
0110 OSLO

Deres referanse:

Vår referanse:
23/226926 - 13

Sted, dato:
Oslo, 28.05.2024

Sivilombudets besøksrapport nr. 76 - Venteceller i Oslo tinghus – tilbakemelding fra Oslo politidistrikt

1. Innledning

Vi viser til besøksrapport nr. 76 fra Sivilombudet datert 26. februar 2024.

Sivilombudet har i sin rapport presentert en rekke funn og anbefalinger. Oslo politidistrikt (heretter OPD) gir under punkt 2 vår tilbakemelding på disse. Tilbakemeldingene gis i samme rekkefølge som anbefalingene i rapporten. Under punkt 3 gir vi en avsluttende merknad.

2. Anbefalinger og oppfølging

2.1. Innsettelse og varighet:

"Politiet bør påse at tidspunkt for løslatelse eller overføring til annet sted for frihetsberøvelse alltid loggføres i arrestjournalen."

På bakgrunn av anbefalingen er det iverksatt et arbeid for å gjøre tilpasninger i arrestjournalen og det gjøres fortløpende utbedringer av funksjonaliteten. Dette gjelder også registrering av tidspunkt for løslatelse og overføring til annet sted for frihetsberøvelse.

"Politiet bør gjennomgå interne rutiner for å se hvordan personer som har lange dager i retten kan få tilbringe mer tid oppe i rettsalen, og holde opphold i ventecelle i slike saker på et minimum."

Politiet forstår at fremstilte ønsker å hilse på fremmøtte pårørende i forbindelse med rettsmøter. Av sikkerhetshensyn og for å minimere risikoen for uønsket påvirkning av rettens aktører ønsker politiet i normaltilfeller ikke at den fremstilte skal oppholde seg i rettssalen under rettspauser. Personer som er fremstilt av politiet vil derfor som hovedregel fremdeles bli ført tilbake på ventecelle i pauser, noe som også gir den

fremstilte og forsvarer anledning til å gjennomføre klientsamtaler på tilrettelagte advokatrom.

2.2. De fysiske forholdene:

"Politiet bør gjøre bygningsmessige tilpasninger i arrestlokalene som sikrer at innsatte som fremstilles for retten kan tilbys opphold i rom med mer ordinær utforming og fasiliteter."

"Ventecellene bør som et minimum utstyres med klokke og sitteputer på benken".

De fysiske lokalene som politiet disponerer ved tinghuset er underlagt Domstolsadministrasjonens ansvarsområde og driften av bygget forestås av Statsbygg. OPD drifter transport og fremstilling av innsatte i politidistriktets varetekt og disponerer følgelig ventecellene ved Oslo tinghus. Det tilligger ikke OPD å gjøre bygningsmessige tilpasninger i tinghusets arrestlokaler. Det er imidlertid etablert kontakt mellom OPD og tinghusadministrasjonen med det formål å se på hvilke muligheter man har for å gjøre fysiske utbedringer på cellene for å imøtekomme anbefalingene i besøksrapporten.

"Politiet bør så langt som mulig unngå å bruke den minste cellen (4 kvm), med mindre det ikke er annen ledig kapasitet".

OPD har allerede rutiner som ivaretar dette. Kun unntaksvis blir den minste ventecellen planlagt brukt eller tatt i bruk. Dette skjer kun når det er fullt belegg i celledelen og det ikke er andre ledige celler tilgjengelig.

2.3. Kartlegging og informasjon ved ankomst:

"Politiet bør sikre at informasjon om innsattes helsetilstand som kan være av betydning for opphold i ventecelle innhentes og dokumenteres."

Det er nå etablert en funksjon i arrestjournal som skal sikre informasjon om innsattes helsetilstand.

"Politiet bør etablere skriftlige rutiner som sikrer at skader hos innsatte som er forenlig med påstander om uforholdsmessig maktbruk fra myndighetspersoner, blir dokumentert i politiets systemer og anmeldt til rett instans."

På bakgrunn av anbefalingen er det iverksatt et arbeid for å gjøre tilpasninger i arrestjournalen og det gjøres fortløpende utbedringer av funksjonaliteten. Det vil også legges til rette for å etablere registreringsfunksjonalitet som skal sikre at skader hos innsatte, som er forenlig med påstander om uforholdsmessig maktbruk fra myndighetspersoner, skal kunne dokumenteres.

"Politiet bør sikre at personer som skal innsettes i ventecelle får grunnleggende informasjon om rutiner for fremstilling i rettsalen og oppholdet i ventecelle. Informasjonen bør gis på et språk vedkommende forstår, om nødvendig med tolk."

I tråd med anbefalingen planlegger OPD å utarbeide en informasjonsfolder om rutiner for fremstilling i rettsalen og oppholdet i ventecelle. Denne tenkes gjort tilgjengelig for innsatte som skal fremstilles ved Oslo tingrett.

2.4. Ivaretagelse og oppfølging fra ansatte:

"Politiet bør sikre at resultatet av inspeksjoner av innsatte på celle blir dokumentert i arrestjournalen."

Notoritet rundt inspeksjoner av den innsatte som oppholder seg på celle blir ført i sanntid i arrestjournal. OPD vil følge opp Sivilombudets anbefaling om også å føre resultat av inspeksjoner i arrestjournalen.

"Politiet bør etablere en ordning som sikrer at innsatte som har hele rettsdager på tinghuset tilbys et fullverdig måltid."

Fremstilte personer som skal varetektsfengsles blir kort tid etter rettsmøte transportert til tildelt plass ved et av Kriminalomsorgens fengsler. Til hovedforhandling og andre rettsmøter henter politiet innsatte som skal fremstilles til rettsmøte og returnerer vedkommende til fengsel etter endt rettsdag. Kriminalomsorgen vil i normaltilfelle stille middag eller et fullverdig måltid til rådighet når den fremstilte returneres til fengselet. OPD er enige i at det bør legges til rette for at personer som fremstilles for retten får tilbud om minst ett fullt måltid om dagen, men har etter vårt syn verken ansvar for dette eller de nødvendige fasiliteter for å etablere en ordning som sikrer dette.

"Politiet bør sikre at de innsatte på ventecelle kan tilbys pledd, lesestoff og radio/musikkspiller under opphold i ventecelle."

OPD vil se på mulighetene for å etablere en passende ordning for dette i tinghusets venteceller. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i tilsvarende rutiner ved Sentralarresten.

"Politiet bør, eventuelt i samarbeid med tinghusets administrasjon, etablere et lager med låneklær med sivilt preg som kan tilbys innsatte som mangler rene, private klær."

Låneklær til sentralarresten kjøpes inn av Politiets fellestjenester (heretter PFT). Anbefalingen bør etter vårt syn rettes videre til Politidirektoratet (heretter POD) og/eller PFT som antatt rette vedkommende.

2.5. Tilgang til maktmidler i politiets arrestlokaler

"Politiet bør foreta en vurdering av hvilke tjenestepersoner som skal kunne bære maktmidler rutinemessig i arrestlokalene, herunder om enkelte maktmidler kun skal lagres eller bæres av utvalgte ansatte."

I besøksrapporten kommenterer Sivilombudet nærmere tilgangen til OC pepperspray i arresten. Sivilombudet viser til at det er en særlig risiko knyttet til bruk av OC pepperspray på lukkede områder, og at Den europeiske torturforebyggingskomiteen fraråder OC pepperspray som en del av standardutrustningen for arrestforvarere.

Til denne anbefaling vil OPD bemerke at bruk av maktmidler er regulert i Politidirektoratets rundskriv 2018/011, *Instruks for bruk av politiets arrester* (arrestinstruksen) punkt 15. Disse reglene supplerer bestemmelsene om bruk av fysisk makt i politiloven, politiinstruksen og Politidirektoratets instruks 2023/011 om bruk av enkelte maktmidler i politiet (maktmiddelinstruksen). I arrestinstruksen punkt 15.1 er OC pepperspray nevnt som et av de maktmidlene som kan brukes i arresten. Terskelen for bruk av pepperspray er høyere enn for de øvrige maktmidlene. Det heter i instruksen:

"OC Pepperspray kan bare benyttes i selvforsvar. En arrestant som er eksponert for OC pepperspray skal straks undergis nødvendig behandling og tilsyn. Ved bruk av OC pepperspray i celle skal arrestanten straks tas ut av cellen."

OPD er klar over de særlige risikofaktorene som gjelder ved bruk av OC pepperspray i arresten. Alt personell som er utstyrt med OC pepperspray er gjort kjent med dette og

har fått opplæring i arrestinstruksens bestemmelser om bruk av OC pepperspray. Det er svært sjelden OC pepperspray brukes i arresten.

OPD har ikke foretatt noen selvstendige vurderinger av dagens regler og praksis. Vi forholder oss til det gjeldende regelverket. Videre er det vår oppfatning er at man ikke kan se på bruken av ett maktmiddel isolert, men må se på tilgangen til og bruken av pepperspray i sammenheng med tilgangen til andre maktmidler, samt personellets opplæring og bygningsmessige sikkerhetstiltak.

Dersom de ansatte ikke vil få tilgang til pepperspray, eller bare enkelte ansatte vil få dette, kan det medføre et behov for å etablere nye sikkerhetstiltak eller sikkerhetsrutiner for å ivareta de ansattes sikkerhet. Det bør derfor foretas en bred vurdering av alle sider av sikkerheten i arresten før man eventuelt begrenser adgang til å bære og bruke pepperspray. En eventuell vurdering av reglene om tilgang til og bruk av OC pepperspray bør gjøres for politietaten som sådan hvor hensynet til de ansattes sikkerhet må inngå.

2.6. Oversikt over bruk av maktmidler

"Oslo politidistrikt bør iverksette tiltak for å etablere en pålitelig oversikt over all maktmiddelbruk som benyttes i politiets arrestlokaler, som også viser hvilke maktmidler som er benyttet."

Bruk av maktmidler som OC pepperspray og batong, registreres i dag i politioperativt register under egen maktmiddelfane og registreres i maktmiddelappen. Som tidligere nevnt er det iverksatt et arbeid for å gjøre tilpasninger i arrestjournal for innsatte som fremstilles. I denne forbindelse vil det bli lagt til rette for registrering av maktmiddelbruk foretatt på tinghuset.

2.7. Bruk av maktmidler i arrestlokalene

"Politiet bør sikre at all bruk av maktmidler i arrestlokalene dokumenteres i arrestjournalen slik at nødvendigheten og forholdsmessigheten av tiltaket kan vurderes i ettertid."

Som tidligere nevnt er det iverksatt et arbeid for å gjøre tilpasninger i arrestjournal for innsatte som fremstilles. Som en del av denne prosessen vil det også legges til rette for registrering av maktmidler som eventuelt har blitt benyttet i forbindelse med oppholdet på tinghuset.

"Politiet bør gjennomgå hendelsen med bruk av pepperspray i arrestlokalene, for å identifisere tiltak for å forebygge liknende hendelser i framtiden."

OPD vil i et systematisk erfaringslæringsperspektiv gjennomgå hendelsen for å identifisere evt. tiltak som kan forebygge liknende hendelser i framtiden.

2.8. Bruk av maktmidler under transport

"Politiet bør styrke dokumentasjonen av maktmiddelbruk under transport slik at det kommer fram hvorfor maktanvendelsen var nødvendig og forholdsmessig i det konkrete tilfellet."

I arbeidet med å gjøre tilpasninger i arrestjournalen for innsatte som OPD fremstiller til rettsmøter vil det bli søkt å innføre funksjonalitet som imøtekommer anbefalingen.

2.9. Nasjonalt og lokalt tilsyn

"Oslo politidistrikt bør påse at det gjennomføres årlige lokale tilsyn med ventecellene i Oslo tinghus og inkludere funnene i årlig rapportering til det sentrale tilsynsutvalget."

Sivilombudet er i sin rapport tydelig på at ansvaret for å gjennomføre årlige lokale tilsyn med ventecellene i Oslo tinghus ligger til OPD, og at dette er forankret hos det sentrale tilsynsutvalget. Ansvarsforholdet har frem til nå vært uavklart gjennom vår kontakt med POD og sentralt arresttilsyn. OPD vil etter avklaringen følge opp anbefalingen ved fremtidige lokale tilsyn.

3. Avsluttende merknader

OPD vil avslutningsvis takke for besøket og rapporten. Samtidig bemerkes at noen av anbefalingene ikke kan følges opp av OPD alene. Vi vil for noen av anbefalingene være avhengig andre organ eller enheter i politiet.

Med hilsen

Geir Johan Solem

Visepolitimester

Laila Søndrol

Politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.